

'Zuidland' in leeskring en klas

1 januari 1991

Auteur: Willy Geursen

Volume: 01

Nummer: ?

Pagina's: 27-30

Documenten

- [tsjip_jrg01_008.pdf](#)

willy geurse n zuidland in leeskring en klas in tsjip 2 juni 199 1 vraagt warn de moor ervaringen met het lezen van zuid land zelf geeft hij er de voorkeur aan om dit boek te lezen in de bovenbouw va n het vwo of in havo 5 hoewel ik zelf geen er- varing heb met deze klassen maar het verhaa l leviathan lee s me t dri e lees- groepe n variëren d va n dertig to t tachtigjarigen durf ik toch te reageren de di- dactische invalshoeken blijve n mijns inziens hetzelfde de uitwerking zal per leefti- jd variëren omdat ik het ver haal leviathan het meest boeiend en beeldend vond heb ik me beperkt tot dit verhaal uit de bundel zuidland 1 leviathan i n lesse n va n ander e vakgebiede n da n ne derlands naar mijn menin g zijn er vele didac- tische invalshoeken o m dit verhaal aan de orde t e stelle n e n t e verwerken j e zo u zelf s kunne n denke n aa n ee n soor t totaalpakket uitgesmeerd over de ver- schillende vakken in het stedelijk gymna sium van haarlem waar ik om andere dan lesredenen wel eens doorheen loop staat een grote vitrine waarin soms uitwerkin- gen va n lecringen t e zien zijn op 66n thema van bijvoorbeeld literatuur deze uitwerkingen zijn er op allerlei vak gebieden tekenen handvaardigheid geschiede- nis enzovoorts ik denk dat in het verhaal leviathan genoeg aanknopingspunten zit- ten voor een dergelijke aanpak ik zal proberen er een aantal aan te geven en ver- volgens zet ik voor mijzelf ver schillende mogelijkheden op een rijtje voor een bchandeling van dit verhaal in de lessen nederlands 1 1 geschiedeni s het wereld- beeld van de rederijker en de humanist die nog met 6en been in de middeleeuwen staat zie dousa deze heeft enerzijds de gedachte dat kennis van zaken alles be- heersbaar maakt anderzijds maakt het verkeren onder de letteren hem onzeker en denkt hij dat zijn leven een misverstand is de admiraal leef t nog onder de angst voor vergelding uit de middeleeuwen is het plaatsen van een heilige in een hon- dekar niet ook ee n typisch vormkenmerk van de net voorbije middeleeuwen be- handeling van janus dousa als curator van de leidse hogeschool in 1574 1 2 godsdi- ens t kerkgeschiedenis reformatie en beeldenstorm verwijzingen naar bijbelse ver- halen a zo gingen zij voort beklemd en in zichzelf gekeerden daardoor zagen ze de vreemdeling pas toen hij vlakbij was hij leek op een monnik maar dan van een on- bekende orde om zijn schouders hing een grauwe deken die om zijn middel was vvastgesnoerd met een rafelkig meertouw zijn hoofd was kaal de kale kop was hard en glad als koper hij sprak niet en ook keek hij hen niet aan hij wees naar de

zee en toen pas zagen ze wat ze allang had 27 den kunnen zien omdat het daar de hele tijd geweest was op het strand lag verschrikkelijk groot en levend de leviathan biz 18 en 31 dit citaat dat nog aangevuld zo u kunnen worden met andere citaten verwijst mijns inziens naar johannes de dooper matth 3 4 ook krijgen we hier al een verwijzing naar de andere johannes de johannes uit de openbaringen die in zijn visioenen ook over een beest spreekt op blz 3 7 citeert thomson letterlijk openbaring 13 hier is de wijsheid die het verstand heeft feken het getal van het beest en op biz 3 8 komen we het getal te weten 666 omdat de openbaringen van johannes een zeer moeilijk bijbels verhaal is maar wel heel beeldend zoals bijna alle bijbelse verhalen zou ik hierbij het prachtige leesprentenboek van karel eykman en bert bouman gebruiken het verhaal van johannes en wat hij zag in zijn dromen en eerdere verwijzingen naar leviathan vinden we al in jes 27 1 en in job 40 20 oude vertaling bij de admiraal zou de vissers weer leiden en zij zouden menen dat ze ergens heen gingen omdat ze hem volgden zoals ze alen de heer volgden en niet wisten dat hij vertoerd was en de waarheid van de wereld had weggenomen en alleen de hoop had achtergelaten biz 17 ik zie hier een verwijzing naar christus en zijn discipelen die immers vissers zijn verderop in het verhaal wordt trouwens gesproken over de admiraal als leidsman opvallend is overigens dat er gesproken wordt over een aantal vissers terwijl die verder steeds groepjes van drie zijn drie jagers drie leidse vrienden drie verschijningen drie groepjes die proberen het onbegrijpelijke in hun greep te krijgen dousa probeert het beest te pakken te krijgen met een omschrijving van een beest de schout denkt dat het beest beheersbaar is mits het te vangen is in regels de drie leidse vrienden denken dat het beest afdoende verklaard is dankzij hun berekeningen c wellicht ligt er ook een verwijzing naar de geschiedenis van jonas en de walvis jonas die het kwaad moet aanzeggen als een voorloper van johannes de dooper 1 3 muziek wanneer na de storm de doden begraven worden zingt een mannenkoor een dies irae blz 26 te denken valt aan het luisteren naar het dies irae uit het warre quiem van benjamin britten dat voor het eerst is uitgevoerd bij de heringebruikneming van de herbouwde kathedraal van coventry de dichter van dit requiem wilfred owen zegt al la poet can do today is warn lijkt dit niet op het wijzen naar de zee door de heilige met de hondekar 2 creatieve verwerking zowel in de school als binnen een actieve leeskring kan ik mij een productief creatieve verwerking voorstellen aan de hand van de volgende opdrachten 2 1 eenhoorspel maak een hoorspel van het verhaal met gebruikmaking van gegevens uit het verhaal die hoorbaar te maken zijn zoals bijvoorbeeld dialogen van hoofdfiguren 2 8 honden van de jagers slepen van de zak met de kop windstoten beukende golven hoefgeklepper van paarden schout en leidenaren dies irae schelden van opgesloten gelovigen bungelende skeletten tegen galg stilte aan het strand voordat de drie leidenaren de onbeweeglijkheid verbreken het prevelen van het getal 666 schuldig verklaren van heilige geluid van de uittocht van angstige mensen slepen van het lijk van de admiraal en het vooruitlopen en uit het gehoorlopen van bultje waarmee het verhaal eindigt 2 2 een scenario als je een filmscript mocht maken wie zou je als hoofdpersoon kiezen de admiraal dousa of misschien wel het beest met de heilige verklaar waarom welke geluiden zou je erbij gebruiken in welke tijd

zou je de film laten spelen hoe liet je de film beginnen en eindigen wat zou voor jou het centrale moment zijn 3 behandeling van leviathan in de lessen nederland s nadat ik het verhaal verspreid over een aantal lesuren had voorgelezen of had laten voorlezen zou ik een keus maken uit de volgende mogelijkheden 1 het verhaal gebruikte n al s illustrati e bij e e n le s ove r he t verschi l tusse n literatuur en lectuur omdat leviathan op tal van niveaus te lezen is en het altijd weer boeiend is zou ik de leerlingen willen leren zien dat literatuur meer is dan lectuur 2 het verhaal gebruiken al s illustratie bij de vraag of wat geschreven i s ook waar moet zijn dit naar aanleiding van de kritiek van enkele docenten geschiedenis op de boeken van thea beckman zij verwijten haar historiciteit ondergeschikt te maken aan thematiek zie trouwbijlage kinderboekenweek 1991 3 het verhaal gebruiken al s illustratie bij een les over he t vertelperspectief gaan we weer terug naar de auctoriale roman opdracht voor de leerlingen verzin kopjes bij elk hoofdstuk zoals in de vroegere historische roman 4 het verhaal gaan gebruiken als illustratie bij het begrip tijd in een roman 5 het verhaal gebruiken als illustratie bij een les over stijl van een verhaal leviathan heeft voor een verhaal uit 1991 een zeer bijzondere stijl leg het naast de moderne versie van de eerdergenoemde openbaring van johannes van eykman en bouman en vraag de leerlingen beide schrijvers willen onder andere twijfel en angst voor het beest weergeven ze gebruiken allebei een heel andere stijl welke vind je mooier en welke beter 6 het verhaal gebruiken als illustratie bij het vinden van een motief in een verhaal met als opdracht voor de leerlingen zoek verwijzingen in het verhaal naar het motief dood vanaf de tweede regel van het verhaal het was om hen heen als de dood zo stil geworden tot aan de laatste regel van het verhaal waarin de dode vader van bultje door de duinen wordt gesleept of deze opdracht voor de leerlingen zoek alle keren op waar de schrijver zegt dat een weg ergens of nergens naar toe leidt zo zou men samen met de leerlingen op een thema van het boek kunnen komen namelijk vergeefsheid de insider her 29 kent deze techniek natuurlijk uit de structuralistische verhaalanalyse die mieke bal reeds in 1977 publiceerde in fonim der letteren waar het mij om blijft gaan is dat een tekst als leviathan de aandacht krijgt die hij verdient die aandacht was er in het stuk van warn de moor het hier geschrevene gelde als een aanvulling daarop 30